

Nefndar- og greiningarsvið Alþingis
Jón Ingvi Ingimundarson, sérfræðingur
Sent rafrænt

Reykjavík, 9. október 2026

Tilvísun: 26100017

Efni: Aðgerðaráætlun vegna offitu á Íslandi fyrir árin 2026-2030

Landspítali vísar til erindis nefndar- og greiningarsviðs Alþingis vegna tillögu til þingsályktunar um aðgerðaráætlun vegna offitu á Íslandi fyrir árið 2026-2030. Landspítali veitti umsögn um tillöguna á 157. löggjafarþingi, dags. 27. febrúar og 12. maí 2026 og vísar til þeirra umsagna eftir því sem við á.

Landspítali fagnar tillögunni enda staða offitu á Íslandi slæm og nauðsynlegt að grípa til skilvirkra aðgerða til að stemma stigu við þeirri þróun sem verið hefur síðustu áratugi. Jákvætt er að tillagan taki bæði til forvarna og meðferðar, með sérstakri áherslu á börn og unglinga, og að lögð sé áhersla á heildstæða og samræmda þjónustu á ólíkum stigum heilbrigðiskerfisins.

Jafnframt fagnar Landspítali því að ýmsar þær ábendingar sem Landspítali kom á framfæri í fyrri umsögnum hafi verið teknar upp í endurfluttri tillögu. Þar má meðal annars nefna áherslu á samræmda þjónustu og skýra verkferla, eflingu næringarþjónustu í geðheilbrigðisþjónustu barna og styrkingu Heilsuskóla Barnaspítalans sem þriðja stigs þjónustu. Þá er gert ráð fyrir skýrari útfærslu á þriðja stigs teymi vegna offitu, þar á meðal skilgreiningu á markhópi, verklagi, mælikvarða og biðtíma.

Aðgerð 1 - starfshópur og frekari aðgerðir.

Landspítali telur að markmið og útfærsla aðgerðar eitt mættu vera skýrari. Að mati spítalans er hætta á að vinna starfshóps skili takmörkuðum árangri ef ekki liggur fyrir frá upphafi hvaða markvissu og tímasettu aðgerðir eigi að leiða af starfi hans. Í tillögunni virðist jafnframt gert ráð fyrir að mögulegar aðgerðir sem starfshópurinn leggi til verði teknar upp í síðari aðgerðaráætlun. Slíkt fyrirkomulag kann að fela í sér að mikilvægar aðgerðir tefjist um ófyrirséðan tíma. Landspítali leggur því til að aðgerðin verði sett fram með markvissari hætti, meðal annars með því að tilgreina hvaða niðurstöðum starfshópnum er ætlað að skila inn, innan hvaða tímaramma og hvernig tryggt verði að þær leiði til raunverulegra aðgerða innan þess tímabils sem núverandi áætlun nær til.

Átkastaröskun.

Landspítali vekur athygli á því að í aðgerðum tillögunnar er ekki sérstaklega gerð grein fyrir einstaklingum með átkastaröskun (*binge eating disorder*). Hluti einstaklinga með offitu glímir við átkastaröskun. Átkastaröskun einkennist af endurteknum átköstum þar sem mikið magn matar er borðað á stuttum tíma og leiða átköst gjarnan til þyngdaraukningar. Átkastaröskun er geðröskun sem heyrir undir flokk átraskana og kallar á sérhæfð átröskunarmiðuð inngrip. Sérhæfð þverfagleg meðferð við átkastaröskun er almennt ekki aðgengileg innan heilbrigðiskerfisins í dag. Landspítali leggur því til að við útfærslu aðgerða um þjónustu við einstaklinga með offitu verði tekið mið af þjónustubörfum þessa hóps og hvernig mati og meðferð við átkastaröskun skuli háttað.

Heilsuskóli Barnaspítalans og mönnun næringarfræðinga.

Í fyrri umsögn Landspítala var bent á að núverandi 40% starf næringarfræðings við Heilsuskóla Barnaspítalans væri ekki fullnægjandi miðað við aukið hlutverk skólans og þá ábyrgð sem honum er ætlað að gegna sem

þriðja stigs þjónusta. Til að Heilsuskólinn geti sinnt auknu hlutverki sínu þarf að tryggja nægilega mönnun og sérþekkingu í næringarfræði samhliða öðrum fagstéttum. Landspítali telur því rétt að starf næringarfræðings verði a.m.k. aukið í fullt starf og að fjármögnun aðgerðarinnar taki mið af raunverulegri mannaflapörf þjónustunnar. Í fyrri umsögn var jafnframt bent á að ófullnægjandi mönnun gæti haft áhrif á möguleika Heilsuskólans til að sinna auknu hlutverki sínu og leitt til lengri biðtíma eftir þjónustu.

Þriðja stigs teymi vegna offitu.

Landspítali fagnar því að í endurfluttri tillögu er gert ráð fyrir sérstöku þriðja stigs teymi vegna einstaklinga með flókna offitu, fjölþættan vanda og alvarlega fylgikvilla. Mikilvægt er að teymið verði raunverulega þverfaglegt og að næringarfræðingur verði hluti af því, enda er næringarmeðferð mikilvægur þáttur í meðferð offitu. Í fyrri umsögn Landspítala var bent á að fyrirhuguð fjárveiting, 30 m.kr. á ári, væri hófleg miðað við þá mönnun og þá þjónustu sem gert er ráð fyrir að teymið veiti. Landspítali telur mikilvægt að kostnaðarmat aðgerðarinnar verði endurskoðað í samráði við spítalann og taki mið af raunverulegri mannaflapörf, þverfaglegri samsetningu teymisins og umfangi þjónustunnar. Jafnframt er mikilvægt að skýrt verði hvaða forsendur liggi að baki fjárveitingunni og hvaða fjölda sjúklinga gert er ráð fyrir að teymið geti sinnt á ári. Með því verði unnt að leggja raunhæft mat á fjárþörf og þjónustugetu teymisins. Verkferlar, tilvísunarleiðir, eftirfylgni og viðmið um biðtíma þurfa jafnframt að vera skýr og ábyrgð á framkvæmd þjónustunnar ljós.

Efnaskiptaaðgerðir.

Landspítali telur að í aðgerðaráætluninni þurfi einnig að horfa sérstaklega til þess hóps fullorðinna sem glímir við mikla offitu og fjölþætta fylgisjúkdóma vegna hennar. Þótt mikilvægi forvarna og snemmtækrar íhlutunar sé ótvírætt þarf jafnframt að tryggja fullnægjandi meðferð fyrir þá einstaklinga sem þegar eru komnir með alvarlegan og fjölþættan vanda vegna offitu. Fyrir þennan hóp hafa efnaskiptaaðgerðir reynst árangursríkari en þær lyfjameðferðir sem völ er á sem og hefðbundnar meðferðir með lífstílsbreytingum. Að mati Landspítala mætti því setja fram skýrari áform um hvernig hægt sé að tryggja að fleiri sjúklingar sem uppfylla skilyrði fyrir efnaskiptaaðgerð fái aðgang að slíkri meðferð á Landspítala. Á Landspítala er nú starfrækt teymi á göngudeild sem fylgir eftir þeim sjúklingum sem fara í efnaskiptaaðgerð á spítalanum. Í teyminu starfa meðal annars hjúkrunarfræðingur og næringarfræðingur og upplýsingar um sjúklinga og meðferð eru skráðar í gagnagrunn í eigu Landspítala. Mikilvægt er að byggt verði á þeirri þekkingu og þeirri starfsemi sem þegar er til staðar við frekari útfærslu þjónustunnar og að skoðað verði hvernig hægt sé að auka aðgengi að efnaskiptaaðgerðum innan þess ramma sem heilbrigðiskerfið býr við.

Landspítali fagnar því að unnið sé að heildstæðri aðgerðaráætlun á sviði offitu og telur mikilvægt að þær aðgerðir sem þar eru settar fram verði útfærðar með skýrum markmiðum, ábyrgð, tímasetningum og fullnægjandi fjármögnun.

Virðingarfyllst,

Runólfur Pálsson,
forstjóri